

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

В сучасному світі, який ввійшов в епоху інформаційних технологій особливо актуальною проблемою постає питання впровадження штучного інтелекту. Під поняттям штучний інтелект розуміють здатність автоматизованих систем здійснювати функції людини, приймати відповідні рішення на основі життєвого досвіду та аналізу зовнішніх чинників. Через недостатньо досконале людське мислення виникає необхідність в таких системах.

Актуальність даної теми полягає у філософському дослідженні питання можливості імітації людського мислення системами штучного інтелекту, що дасть можливість оцінити ризики впровадження відповідних технологій в сучасному та майбутньому світі.

Мета дослідження: здійснити філософський аналіз морально-етичних аспектів впровадження штучного інтелекту в сучасному глобалізованому світі.

Об'єкт дослідження: об'єктом дослідження виступає штучний інтелект, що розглядається як сукупність технічних засобів, які моделюють різні аспекти «природного» інтелекту людини.

Предмет дослідження: морально-етичні аспекти впровадження штучного інтелекту.

Дослідженню проблем штучного інтелекту присвячено роботи С. Пінкера, Ф. Вільчека, Д. Гуда, М. Ріса, Ш. Керролла, Н. Бострома, М. Селігмана та ін. Щодо українських джерел, то це праці О. Бусол, В. Карпенка, І. Твердохліба, М. Козака, Г. Щигельської та ін.

Можливість і доцільність моделювання процесу мислення людини є однією із основних філософських проблем в області штучного інтелекту. Розглянемо ряд доказів, які підводять до позитивної відповіді на питання можливості створення штучного інтелекту.

Перший доказ виходить з області схоластики і говорить про несуперечливість штучного інтелекту і Біблії. Про це свідчать слова священного писання: "І створив Господь Бог людину за своїм образом і подобою". Виходячи з цих слів, можна стверджувати, що, оскільки люди за своєю суттю подібні Творцю, то вони цілком можуть штучним шляхом створити когось за власним образом і подобою.

Другий доказ впливає з успіхів людства, досягнутих в області створення нового розуму біологічним шляхом. У 90-х роках минулого століття з'явилася можливість клонування ссавців. Подальші досягнуті успіхи в цьому напрямі полягають у створенні форм штучного життя, що не мають ніякого природного примірника, до якого б вони були схожі. На відміну від клонів, ці форми в повній мірі представляють собою штучне життя. Разом з тим, такі істоти можна вважати інтелектуальними, враховуючи їх здатності до елементарного навчання. Тому вони можуть називатися системами штучного інтелекту, хоча нествореним на основі використання засобів обчислювальної техніки, які становлять найбільший інтерес для людства.

Виникає ряд етичних проблем створення штучного інтелекту на які важко дати конкретну відповідь. Якщо в майбутньому машини зможуть міркувати, усвідомлювати себе і мати почуття, то що тоді робить людину людиною, а машину – машиною? Якщо в майбутньому машини зможуть усвідомлювати себе і мати почуття, чи можливо буде їх експлуатувати або доведеться наділяти їх правами? Якщо в майбутньому машини зможуть міркувати, та як складуться відносини людей і машин?

Першим з філософських заперечень є теологічний аргумент. Припустимо, що мислення є функцією безсмертної душі людини. Бог дав безсмертну душу кожному чоловікові і кожній жінці, але не тваринам і машинам. Тому жодна тварина або машина не може мислити.

Якщо це так, то навіть якщо машина відтворить всі внутрішні пристрої розумної істоти, вона не зможе досягти справжнього інтелекту без душі. Однак англійський математик Алан Тюрінг стверджує, «що помилка такого аргументу полягає в тому, що навіть якщо "всемогутня сутність" існує (божество чи щось інше), немає нічого складного в тому, щоб

укласти душу в іншу ємність, наприклад, в складний людиноподібний мозок або еквівалентну машину» [1]. Вчений також говорив, що створення досить складної машини для розміщення душі нічим не відрізнялося б від народження дитини, тобто створення чергового індивідуума для того, щоб «всемогутній» імплантував в нього душу.

Філософи поки не прийшли до єдиної думки про те, яка природа людського розуму, і який його статус. У зв'язку з цим в наукових роботах, присвячених штучному інтелекту, зустрічається безліч ідей, які розповідають, про завдання які вирішує штучний інтелект. Також відсутнє єдине розуміння питання, яку машину можна вважати розумною. Тест Тюрінга визначає здатність штучного інтелекту (машини) мислити так само, як людина. У загальному розумінні цей підхід передбачає створення штучного інтелекту, поведінка якого не відрізняється від людських дій в однакових, нормальних ситуаціях. По суті, тест Тюрінга передбачає, «що машина буде розумною лише в тому випадку, якщо при спілкуванні з нею неможливо зрозуміти, хто говорить: механізм або жива людина» [2].

У довгостроковій перспективі важливим питанням є те, що станеться, якщо система штучного інтелекту досягне успіху, і стане кращою за людей у всіх пізнавальних завданнях. Як зазначив британський математик Ірвін Джон Гуд у 1965 році, проектування більш розумних систем штучного інтелекту є пізнавальним завданням. «Така система потенційно може зазнати рекурсивного самовдосконалення, викликаючи вибух інтелекту, що залишає людський інтелект далеко позаду. Винаймаючи революційно нові технології, така суперінтелекція здатна допомогти усунути нам війну, хвороби та бідність, тому створення сильного штучного інтелекту може бути найбільшою подією в історії людства» [3]. Деякі експерти висловлюють занепокоєння, вважаючи, що електронний розум може стати непідвладний людині, І. Маск вважає: «З штучним інтелектом ми викликаємо демона. Ви, напевно, знаєте всі ці історії, в яких герой з пентаграмою і святою водою упевнений, що може контролювати нечисту силу. Але насправді це не працює... Я думаю, нам варто бути украй обережними з штучним інтелектом. Можливо, це одна з найсерйозніших загроз для існування людства. Не буде зайвим введення певних регулюючих норм на національному і міжнародному рівнях, які не дозволять наробити дурочків» [4].

На даному етапі розвитку штучного інтелекту існує ряд ризиків використання даної технології. Серед них можна виділити три основні: цифровий, фізичний та політичний. До цифрових ми можемо віднести автоматизовану систему фішингу, або створення підроблених електронних листів, веб-сайтів, посилань для крадіжки інформації. До фізичних – автоматизацію тероризму, за допомогою комерційних безпілотників або автономних транспортних засобів як зброї. До політичних – пропаганда через створення фальшивих зображень та відео, цензура шляхом автоматизованого пошуку, видалення тексту та зображень.

Проте, потрібно зазначити, що штучний інтелект в сьогоденні для людини є цінним помічником. Він може, допомагати людям із обмеженими можливостями діагностувати різноманітні хвороби, виявляти вразливості різних систем безпеки, вирішувати побутові завдання. Тому розробка цієї технології в подальшому здатна підвищити якість життя, тому дана сфера потребує подальшого дослідження та вдосконалення.

В ході дослідження ми прийшли до наступного висновку. На даний момент штучний інтелект не є достатньо розвинутим, щоб порівнювати його із людським. Вже зараз ми можемо використовувати його в простих побутових задачах. В подальшому дана технологія без сумніву буде розвиватися, тому людям потрібно бути більш уважними в розробці даних систем та брати до уваги думки світових експертів. Тому, найбільшим пріоритетом в розробці систем штучного інтелекту повинна бути безпека. Ми повинні зрозуміти, що науковий прогрес неможливий без розвитку штучного інтелекту, тому змушені створювати для цього безпечні умови.

Література

1. Хель И. Алан Тьюринг и философские проблемы искусственного интеллекта Ел. ресурс. – Режим доступу: <https://hi-news.ru/research-development/alan-tyuring-i-filosofskie-problemy-iskusstvennogo-intellekta.html>
2. Что такое искусственный интеллект? История развития и перспективы. Основные направления исследований Ел. ресурс. – Режим доступу: <https://promdevelop.ru/iskusstvennyi-intellekt/>
3. Джон Брокман / Что мы думаем о машинах, которые думают. Ведущие мировые ученые об искусственном интеллекте; [пер. з англійської Максим Исаков]. – Москва: Альпина нон-фикшн, 2017. – с. 185
4. Бусол О. Ю. Потенційна небезпека штучного інтелекту // “Інформація і право” – 2015. – № 2(14). – с. 121-128
6. Україна 2000 і далі: геополітичні пріоритети та сценарії розвитку // І. – 2000. – №18. – С.38-59.
7. Гончарук, Т. В. Ментально-філософські засади національного буття, їх детермінуючий вплив на суспільні процеси [Текст] / Т. В. Гончарук // Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації : монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик [та ін.] ; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – С. 44-71
8. Гончарук Т., Шумка М. Національно-культурна ідентичність як маркер модернізованого українського суспільства // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Збірник наукових праць. Книга 6. – Л.: УБС НБУ, 2013. – 722с. – С. 391-399.
9. Гурик, М. І. Історична пам'ять народу у контексті актуальних завдань розбудови модерної української нації. / М. І. Гурик // Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації : монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик [та ін.] ; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – С. 90-113.
10. Гнасевич Н. В. Українська національна ідея: генеза та сучасний зміст / Н. В. Гнасевич // Світоглядні та соціокультурні засади формування української модерної нації: моногр. / авт.колектив : О. М. Рудакевич (керівник) та ін. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 256 с.
11. Рудакевич, О. Взаємозв'язок національної ідентичності і культури в націєтворчому процесі / О.Рудакевич // Грані : [наук.-теорет. громад.-політ. альманах]. – 2010. – № 2. – С. 155–159.